

ผนวก ข.

กรณีตัวอย่างการจัดตั้งสภาประชาธิปไตยชุมชน

สภาประชาธิปไตยชุมชน (สปช.) เป็นรูปแบบการรวมตัวของบุคคลที่มีความยึดหยุ่น มีพลวัตที่พร้อมปรับเปลี่ยนตามการเปลี่ยนแปลงที่มุ่งเพื่อประโยชน์สุขของชุมชนโดยรวม มีขนาดที่เหมาะสมกับการมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึงของสมาชิก มีจิตวิญญาณของธรรมาธิปไตย มีธรรมเนียมที่ตั้ง มีวัฒนธรรมองค์การที่การรับฟังความเห็นของสมาชิกตามรูปแบบสังคมนิยม ชุมชนหนึ่ง จึงอาจประกอบด้วยหมู่บ้าน (ตามเขตพื้นที่การปกครอง) หลายหมู่บ้าน ก็ได้

โครงสร้างของ สปช. มีความสัมพันธ์กันเป็นแนวราบ เน้นการทำงานเป็นทีมงาน โดยอาจมีผู้ประสานงานหนึ่งคน จากการเลือกกันเองของสมาชิก สปช. ที่ประกอบด้วย ผู้ประสานงาน สปช. หมู่บ้าน (ป.สปช.) ที่มาจากการเลือกตั้งของชาวบ้านในหมู่บ้าน แห่งละ 1 คน ในที่นี้ มี 10 หมู่บ้าน จึงมี ป.สปช. 10 คน มีวาระการดำรงตำแหน่ง 2 ปี (ในวาระเริ่มแรก จะมีกึ่งหนึ่ง คือ 5 คน ดำรงตำแหน่ง 2 ปี โดยกำหนดให้ อีก 5 คน จับฉลากออกจากตำแหน่ง เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการทำงาน) และจะกลับมาดำรงตำแหน่งได้อีก เมื่อสมาชิกทุกคนในชุมชนได้ทำหน้าที่เป็น ป.สปช. แล้ว สปช. มีหน้าที่หลักในการจัดเวทีประชุม โดยในการประชุม อาจมีการถ่ายทอดสด ออกอากาศทางวิทยุชุมชนด้วยก็ได้

เพื่อประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจรูปแบบของ สปช.. ในการอธิบายรูปแบบ สปช. ต่อไป จะสมมติว่า พื้นที่ที่ทำงานของ สปช. อยู่ในชุมชนหนึ่งที่ประกอบด้วยหมู่บ้าน 10 หมู่บ้าน (อบต. หนึ่ง อาจมี สปช. หนึ่งแห่ง หรือ หลายแห่ง ก็ได้) แต่ละหมู่บ้านมีประชากร 1,000 คน งบประมาณแผ่นดินอาจสนับสนุนจำนวนเงิน $1,000 \times 10 \times 100$ บาท = 1,000,000 บาท เป็นต้น โดยในระยะเริ่มต้น รัฐควรลงทุนงบประมาณเบื้องต้นให้ สปช. เช่น การจัดทำวิทยุชุมชน ระบบการสื่อสาร คอมพิวเตอร์ พร้อมระบบสารสนเทศ สถานที่ประชุม เป็นต้น ในการใช้จ่ายงบประมาณประจำปี มิให้ใช้จ่ายในรายการที่เป็นงานซ้ำซ้อนกับ อบต. หรือเป็นค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับสาธารณูปโภค สาธารณูปการ โดยกำหนดสัดส่วนการใช้จ่าย ให้เป็นการใช้จ่ายเพื่อการประชุมของสภาประชาธิปไตยชุมชน และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ประชาธิปไตยของชุมชน 70 % และการบริหารจัดการ การประสานงาน 30% ในกรณีที่ใช้จ่ายงบประมาณในปีนั้นไม่หมด เช่น ใช้จ่ายไปเพียง 80% ของงบที่ได้รับ งบประมาณที่จะได้รับในปีงบประมาณต่อไป จะได้รับเพียง 80% เพื่อสมทบรวมกับงบ ที่เหลือ 20% เป็นต้น

สปช. มีหน้าที่ในรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. จัดให้มีการประชุมสภาประชาธิปไตยชุมชน ในระดับหมู่บ้านเป็นประจำทุกเดือน โดยมีประชาชน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกคนในหมู่บ้านเป็นสมาชิกของสภาประชาธิปไตยชุมชน ที่มีหน้าที่ต้องเข้าร่วมประชุม มีวาระการประชุม ที่ควรมีการแลกเปลี่ยนกัน อาทิ

- ความเป็นไปทางการเมืองของหมู่บ้าน ของชุมชน ของจังหวัด ของประเทศ
- การดำเนินงานของกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้าน ชุมชน
- ผลการประชุมและการดำเนินงานตามผลการประชุมทุกระดับในครั้งที่ผ่านมา
- ฯลฯ

การจัดประชุมสภาประชาธิปไตยชุมชนในระดับหมู่บ้าน เพื่อให้เป็นการประชุมที่สมาชิกทุกคนสามารถมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง เท่าเทียม ควรแบ่งการประชุมเป็นกลุ่มย่อย ๆ หรือ จัดประชุมตามคุ้มต่าง ๆ ตัวอย่าง ในหมู่บ้านที่มีประชาชน 1000 คน แบ่งพื้นที่เป็น 10 คุ้ม มีประชาชนคุ้มละ 100 คน ป.สปช. จัดให้แต่ละคุ้ม ประชุมกันเอง และส่งตัวแทนมาร่วมประชุมระดับหมู่บ้าน เพื่อหาข้อสรุปพร้อมไปนำเสนอในสภาประชาธิปไตยชุมชนระดับชุมชนต่อไป โดยผู้แทนคุ้ม อาจเป็นผู้แทนของหมู่บ้านไปประชุมสภาประชาธิปไตยชุมชนด้วยก็ได้

2. จัดให้มีการประชุมสภาประชาธิปไตยชุมชนระดับชุมชน ประกอบด้วย ป.สปช. 10 คน และ ชาวบ้านจากหมู่บ้านแห่งละ 10 คน (เพื่อให้ชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้านมีส่วนร่วมมากที่สุด ผู้มาเข้าร่วมประชุมควรมาจากการเลือกสรรของที่ประชุมสภาประชาธิปไตยชุมชนระดับหมู่บ้าน ที่เลือกจากผู้ที่ไม่เคยไปร่วมประชุมสภาประชาธิปไตยชุมชนระดับชุมชนมาก่อน) โดยมีการประชุม ทุก 6 เดือน มีวาระการประชุม ที่ควรมีการแลกเปลี่ยนกัน อาทิ

- ความเป็นไปทางการเมืองของชุมชน ของจังหวัด ของประเทศ
- การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน / ชุมชน
- ผลการประชุมและการดำเนินงานตามผลการประชุมทุกระดับในครั้งที่ผ่านมา
- ฯลฯ

3. จัดให้มีการประชุมสภาประชาธิปไตยชุมชนระดับอำเภอ ประกอบด้วย ป.สปช. 2 คน และชาวบ้าน 2 คน ที่ได้รับเลือกจากสภาประชาธิปไตยชุมชนระดับชุมชน (เพื่อให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมมากที่สุด ผู้มาเข้าร่วมประชุมควรมาจากการเลือกสรรของที่ประชุมสภาประชาธิปไตยชุมชนระดับชุมชน ที่เลือกจากผู้ที่ไม่เคยไปร่วมประชุมสภาประชาธิปไตยชุมชนระดับอำเภอมาก่อน) โดยมีการประชุม ทุก 6 เดือน

4. จัดให้มีการประชุมสภาประชาธิปไตยชุมชนระดับจังหวัด ประกอบด้วย ป.สปช. 2 คน และชาวบ้าน 2 คน ที่ได้รับเลือกจากสภาประชาธิปไตยชุมชนระดับอำเภอ (เพื่อให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมมากที่สุด ผู้มาเข้าร่วมประชุมควรมาจากการเลือกสรรของที่ประชุมสภาประชาธิปไตยชุมชนระดับอำเภอ ที่เลือกจากผู้ที่ไม่เคยไปร่วมประชุมสภาประชาธิปไตยชุมชนระดับจังหวัดมาก่อน) โดยมีการประชุม ทุก 6 เดือน

5. จัดให้มีการประชุมสภาประชาธิปไตยชุมชนระดับภูมิภาค ประกอบด้วย ป.สปช. 2 คน และชาวบ้าน 2 คน ที่ได้รับเลือกจากสภาประชาธิปไตยชุมชนระดับจังหวัด (เพื่อให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมมากที่สุด ผู้มาเข้าร่วมประชุม ควรมาจากการเลือกสรรของที่ประชุมสภาประชาธิปไตยชุมชนระดับจังหวัด ที่เลือกจากผู้ที่ไม่เคยไปร่วมประชุมสภาประชาธิปไตยชุมชนระดับภูมิภาคมาก่อน) โดยมีการประชุม ทุก 6 เดือน

6. จัดให้มีการศึกษาดูงานนอกสถานที่ นอกเขตชุมชน และจังหวัด

7. จัดให้มีค้ายผู้นำประชาธิปไตย เป็นประจำทุกปี เพื่อเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนกับ ป.สปช. หรือ สปช., จากชุมชนอื่น ๆ

8. จัดทำรายงานการประชุมของสภาประชาธิปไตยชุมชนทุกระดับ รวมทั้งรายงานการเงิน การตรวจสอบทางการเงิน เพื่อเสนอต่อที่ประชุมสภาประชาธิปไตยชุมชนระดับชุมชน ต่อ อบต. อบจ. (แล้วแต่กรณี) และเสนอต่อสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สป.) (โดยให้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่เพิ่มภารกิจการเมืองภาคประชาชนให้ สป.) เพื่อให้ สป. รวบรวมนำเสนอต่อรัฐบาล โดยให้ สป. ทำหน้าที่ติดตามผลจากรัฐบาล เพื่อนำส่งรายงานผลกลับมาที่สภาประชาธิปไตยชุมชนตามระดับต่อไป

9. อื่น ๆ ตามที่ประชุมของสภาประชาธิปไตยชุมชนกำหนด โดยสภาประชาธิปไตยชุมชนควรกำหนดกิจกรรม โครงการที่ไม่ซ้ำซ้อนกับงานของ อบจ. อบต. ผู้ใหญ่บ้าน หรือส่วนงานอื่นที่มีภารกิจรับผิดชอบดำเนินการอยู่แล้ว และต้องเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการรวมกลุ่ม หรือมีกลุ่มคนอย่างน้อย 20 คนขึ้นไป รับผิดชอบร่วมกัน และต้องไม่เป็นไปในลักษณะการให้เงินกู้ใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นการลงทุน หรือการให้ปัจเจกผู้ก็ตาม

ตัวอย่าง ตารางประชุมสภาประชาธิปไตยชุมชนประจำปี

สภา ประชาธิปไตย ชุมชน	มค	กพ	มีค	เมษ	พค	มิย	กค	สค	กย	ตค	พย	ธค
ระดับชุมชน	→ ปี 1/ก						→ ปี 1/ก					
ระดับอำเภอ				→ ปี 1/ก						→ ปี 1/ก		
ระดับจังหวัด	→ ปี 2/ก						→ ปี 1/ก					
ระดับภูมิภาค				→ ปี 2/ก						→ ปี 1/ก		

การประชุมของสภาประชาธิปไตยชุมชน มีผลวัดสูง หากพิจารณาตามตัวอย่าง ตารางประชุมประจำปีของสภาประชาธิปไตยชุมชนแต่ละระดับข้างต้น อาจเห็นได้ว่า การกำหนด ตารางประชุมสามารถคำนึงถึงประโยชน์ที่จะได้ หากยึดโยงกับช่วงเวลาการพิจารณาจัดสรรงบประมาณประจำปีของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย การประชุมรุ่น ก อาจเป็นการประชุมที่รวบรวมความเห็นที่สามารถมีผลต่อเนื่องถึงการวางแผนงบประมาณประจำปีของแต่ละส่วนงานที่เกี่ยวข้อง ขณะที่การประชุมรุ่น ข. เป็นการประชุมที่มีน้ำหนักเน้นไปทางการติดตามผล และมีข้อเสนอแนะสำหรับรอบปีงบประมาณถัดไป

สปช. โดย ป.สปช. ต้องทำงานโดยรับผิดชอบ (accountable) ต่อหมู่บ้าน ชุมชน ที่ตนทำงานอยู่ โดยไม่ได้รับค่าตอบแทน แต่จะได้รับค่าใช้จ่ายในการทำงานตามลักษณะงาน เช่น ค่าจัดทำรายงาน ค่าจัดทำบัญชี ค่าจัดทำรายงานการตรวจสอบการเงิน ค่าเดินทาง ค่าประสานงานค่าเบี้ยผู้จัดประชุม ค่าจัดประชุม (อาทิ สถานที่ เอกสาร อาหาร เครื่องดื่ม ค่าเดินทาง-ที่พักผู้เข้าร่วมประชุม ฯลฯ) เป็นต้น สปช. ต้องจัดทำรายงานการประชุมส่งให้ อบต. อบจ. (แล้วแต่กรณี) ภายหลังจากการประชุมสภาประชาธิปไตยชุมชนระดับชุมชน ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค ทุกครั้ง และส่งให้สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะผู้ติดตามดูแล และให้ความช่วยเหลือในกรณีที่ สปช. ร้องขอ เท่าที่จำเป็น

ในฐานะที่ สปช. เป็นผู้ทำหน้าที่รวบรวมความเห็นของชุมชน อบต. อบจ. รัฐบาล ต้องรับฟังผลการประชุมของสภาประชาธิปไตยชุมชน เสมือนเป็นนโยบายที่พื้ นำมาพิจารณาเพื่อกำหนดโครงการต่าง ๆ โดย สปช. มีหน้าที่ติดตามผลจาก อบจ. และ อบต. ขณะที่สภาที่

ปรีक्षाเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทำหน้าที่ติดตามผลจากรัฐบาล และรายงานให้ สปช. และสภา
ประชาธิปไตยชุมชน ได้รับทราบ เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

ในวาระเริ่มแรก ควรให้สภาที่ปรีक्षाเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ร่วมกับชุมชน
กำหนดขอบเขตพื้นที่ชุมชน ตามธรรมชาติที่เป็นจริงของความเป็นชุมชน จัดประชุมชาวบ้านใน
หมู่บ้านเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับเจตนารมณ์ แนวคิดสภาประชาธิปไตยชุมชน และคัดเลือก
ป.สปช. จากผู้อาสาทำงานในแต่ละหมู่บ้าน และรวบรวมชุมชนที่มีความพร้อมเพื่อขอ
งบประมาณประจำปีจากงบประมาณแผ่นดิน